

**КОМПЛЕКСНА ДІАГНОСТИКА КОНВЕРГЕТИВНО-
ДИВЕРГЕТИВНИХ ПРОЦЕСІВ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СОЦІО-ЕКОЛОГО-
ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ**

Коло властивостей, що вивчаються, а отже, і показників системи залежить від мети дослідження. У кожній системі можна виділити певні множини показників, які більш детально відтворюють той чи інший бік явища. Систему показників визначатимемо як ієрархічну структуру, на нижньому щаблі якої – узагальнюючий інтегральний показник, на верхньому – рівновагомі ознаки, які безпосередньо вимірюються.

Розрахунок часткових показників, що відобразатимуть стан досліджуваної системи буде здійснюватися за такою схемою (рис. 1):

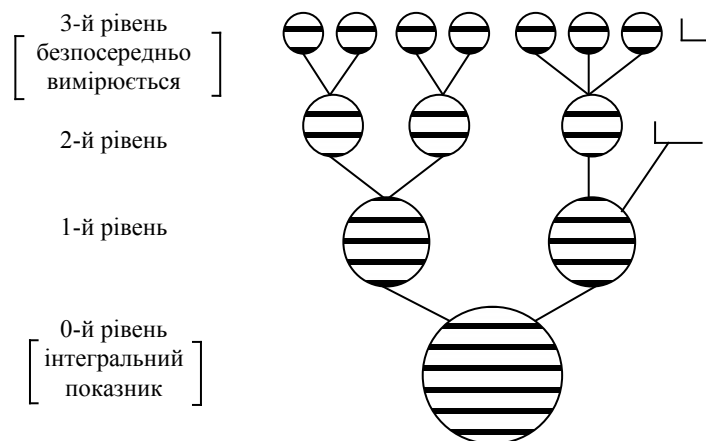

Рис. 1. Схема ієрархії системи показників [1]

Як видно зі схеми, показники j -го рівня ієрархії визначаються відповідно множиною ознак $(j+1)$ -го рівня. Кожний показник системи має самостійне значення і водночас є складовою узагальнюючої властивості.

Відбір показників, які повною мірою відображають кожен з елементів системи, на основі яких сформуємо матрицю спостережень. Дана матриця міститиме найповнішу характеристику досліджуваної сукупності і прийме вигляд:

$$V = \begin{pmatrix} v_{11} & v_{12} & \dots & v_{1m} & \dots & v_{1n} \\ v_{21} & v_{22} & \dots & v_{2m} & \dots & v_{2n} \\ \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots & \vdots \\ v_{k1} & v_{k2} & \dots & v_{km} & \dots & v_{kn} \end{pmatrix} \quad (1)$$

На думку автора, фінансове забезпечення сталого розвитку регіону неможливо розглядати та оцінювати відособлено, саме тому постало питання визначити, в якій системі воно функціонує.

Зупинимось на обґрунтуванні показників, обраних для співставлення регіонів України за параметрами сталого розвитку. Подальші розрахунки будуть ґрунтуватися на визначенні кола показників, які характеризуватимуть фінансове забезпечення економічного, соціального, екологічного розвитку території та розрахунку їх інтегральної оцінки.

Нижче представлена система показників, що характеризують регіональну конвергенцію фінансового забезпечення сталого розвитку.

Показники оцінки рівня сталого розвитку регіону:

1. Фінансове забезпечення соціального розвитку регіону:

- витрати бюджету на соціальну сферу на одиницю населення, грн.;
- частка витрат бюджету на соціальну сферу у загальних витратах місцевих бюджетів, %;
- ефективність моделі соціальної політики (Індекс людського розвитку);
- відношення витрат місцевих бюджетів на освіту до ВРП, грн.;
- відношення витрат місцевих бюджетів на охорону здоров'я до ВРП, грн.;
- відношення витрат місцевих бюджетів на культуру та мистецтво до ВРП, грн.;

- відношення витрат місцевих бюджетів на соціальний захист та соціальне забезпечення до ВРП, грн.;

- відношення витрат місцевих бюджетів на ЗМІ до ВРП, грн.;

- відношення витрат місцевих бюджетів на фізичну культуру і спорт до ВРП, грн.;

- співвідношення розрахункової величини податків до бюджетних асигнувань соціального характеру на одиницю населення;

- інвестиції в освіту, % до загального обсягу інвестицій в основний капітал по регіонах;

- інвестиції в охорону здоров'я та надання соціальної допомоги, % до загального обсягу інвестицій в основний капітал по регіонах;

- інвестиції в надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльність у сфері культуру та спорту, % до загального обсягу інвестицій в основний капітал по регіонах;

- кредити надані в освіту, % до загального обсягу наданих кредитів по регіонах;

- кредити надані в охорону здоров'я та для надання соціальної допомоги, % до загального обсягу наданих кредитів по регіонах;

- кредити надані у сферу культури та спорту, % до загального обсягу наданих кредитів по регіонах.

2. Фінансове забезпечення економічного розвитку регіону:

- середній рівень доходів бюджетів областей, міста Києва у розрахунку на одну особу наявного населення (без міжбюджетних трансфертів);

- середній рівень видатків бюджетів областей, міста Києва у розрахунку на одну особу наявного населення (без міжбюджетних трансфертів);

- середній рівень доходів бюджетів, областей, міста Києва у розрахунку на одну особу наявного населення (враховуючи міжбюджетні трансферти);

- середній рівень видатків бюджетів областей та міста Києва у розрахунку на одну особу наявного населення (враховуючи міжбюджетні трансферти);

- рівень забезпеченості місцевих бюджетів власними коштами, %;
- видатки місцевих бюджетів України до податкових надходжень території.

3. Фінансове забезпечення екологічного розвитку регіону:

- інвестиції в основний капітал на одну особу за регіонами, грн.;
- прямі інвестиції в регіони, дол./чол.;
- рівень рентабельності / збитковості операційної діяльності підприємств, %;
- поточні податки на доходи, майно та інші сплачені поточні трансферти населенням до бюджетів різних рівнів, % до загального обсягу по Україні;
- доходи домогосподарств від власності (сплачені), % до загального обсягу по Україні;
- сума активів страхових компаній в розрахунку на одну особу, грн.;
- сума активів інститутів спільного інвестування в розрахунку на одну особу, грн.;
- сума активів кредитних спілок в розрахунку на одну особу, грн.;
- сума активів недержавних пенсійних фондів в розрахунку на одну особу, грн.;
- частка витрат на охорону та раціональне використання природних ресурсів за рахунок державного та місцевих бюджетів;
- частка фактично сплачених екологічних зборів у % до нарахованих;
- капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ на охорону та раціональне використання природних ресурсів на одну особу, грн.;
- капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ на охорону атмосферного повітря і зміни клімату;
- капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ на очищення зворотних вод;

- капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ на поводження з відходами;
- капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ на захист і реабілітацію ґрунту, підземних і поверхневих вод;
- капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ на збереження біорізноманіття і середовища існування;
- капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ на зниження шумового і вібраційного впливу;
- капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ на радіаційну безпеку (за винятком заходів для запобігання аваріям і катастрофам);
- капітальні інвестиції та поточні витрати підприємств, організацій, установ на науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування.

Література

1. Статистика: підручник /Герасименко С.С., Головач А.В., Єріна А.М. Та ін.; За наук. ред. д-ра екон. наук С.С. Герасименка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.:КНЕУ, 2000. – 467 с.